ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 24 ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Երեքշաբթի 23 Փետրվարի — 1888 — Երեքշաբթի 23 Փետրվարի ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 24

Տարեկան 10 բուբլի, վեց ամիսը՝ 6 բուբլի, երեք ամիսը՝ 3 բ. 50 կ., ամիսը՝ 1 բ. 50 կ., Տատով 5 կոպեկ։
Բաժանորդ գրվում են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը։

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція «Норъ-Даръ» կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր (բացի ոչն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը։ Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն լեզուներով։
Յայտարարութիւնների բառին 2 կ., բնկրամների համար կրկնապատիկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

ՆՈՐ-ԴԱՐ

Լրագրի բաժանորդագրութիւնը շարունակվում է.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ

Յունվարի 1-ից	10 բ. — կ.	Յուլիսի 1-ից	6 բ. — կ.
Փետրվարի 1-ից	9 » — »	Օգոստոսի 1-ից	5 » 25 »
Մարտի 1-ից	8 » 50 »	Սեպտեմբերի 1-ից	4 » 50 »
Ապրելի 1-ից	8 » — »	Հոկտեմբերի 1-ից	3 » 50 »
Մայիսի 1-ից	7 » 25 »	Նոյեմբերի 1-ից	2 » 50 »
Յունիսի 1-ից	6 » 50 »	Դեկտեմբերի 1-ից	1 » 50 »

Եւրոպա, Թիւրքիա և այլ հեռաւոր երկիրները տարեկան գինը՝ 30 Ֆրանկ, վեց ամսականը՝ 20 Ֆրանկ։

Խմբագրատունը գտնվում է Դոլգովինսկի պրօսպեկտի վերայ, Թիֆլիսի ժողովարանին (կլուբին) կից՝ Զուբալովի տանը։

Օտար քաղաքներից դիմում են խմբագրութեան՝ Тифлисъ, въ Редакцію ежедневной газеты „НОРЪ-ДАРЪ“ կամ Tiflis (Caucase) Rédaction du journal «Nor-Dar».

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող.— Մի հին խնդիր, որ նոր է մնում։

Քրոնիկոն.—Լուրեր։ Նշմարներ։

Թղթակցութիւններ.— Բաղուից։ Վարդաշէնից։

Քաղաքական.—Լուրեր։

Խառն լուրեր։

«Նոր-Դար»-ի հեռագիրները։

Յայտարարութիւններ։

Թիֆլիս, 22 փետրվարի 1888

ՄԻ ՀԻՆ ԽՆԴԻՐ, ՈՐ ՆՈՐ Է ՄՆՈՒՄ.

—

Մարդաբնակ տեղերում գերեզմանատների գոյութեան վնասակարութեան մասին շատ է գրուել։ Վերջերումս այդ մասին դարձեալ առիթ ունեցանք խօսելու։ Հասարակ մարդու փորձն և բժշկական հետազօտութիւնները ցոյց են տալիս, որ գերեզմանատներից օդը և ջուրը դիւրութեամբ ապականվում են։ Որովհետև առանց օդի և ջրի մարդիկ կարող չեն ապրել, հետևաբար գերեզմանատների մօտ և նրանց շուրջը ապրողների առողջակեցութիւնը պէտք է որ վտանգուած լինի։

Այս այսպէս լինելուց յետոյ, իւրաքանչիւր քաղաքի հասարակութիւն իւր կենսական շահերը աչքի առաջ ունենալով չպէտք է թոյլ տար, որ քաղաքի շրջանում, նրա մասերում, ինչպէս եկեղեցիների բակերում, մեռեալներ թաղուին և այդպիսով գերեզմանատներ հաստատուին։

Ասում ենք, որ այդպիսով գերեզմանատներ են հաստատվում և այդ ճշմարիտ է։ Եթէ մի հանգուցեալի մարմինը կարելի է ամփոփել քաղաքի մէջ գտնուած հողում, մի որևէ եկեղեցու բակում, ինչու՞ երկրորդ, երրորդ շարունակ մեռնող քաղաքացիների մարմինները կարելի չպիտի լինի նոյնպէս թաղել եկեղեցիների բակերում։ Չէ որ օրինակին միշտ հետևողներ են լինում։ Եթէ մէկ հանգուցեալի համար քաղաքը կամ եկեղեցին փող է ստացել, այդ կարող են անել և շատ շատերը։ Այնուհետև ինչ կը լինի քաղաքի և նրա բնակիչների վիճակը։ Չէ որ այժմ մտածում են քաղաքների շրջաններում գտնուղ հին գերեզմանատները փակելու։ Հին գերեզմանատները փակելով ինչ օգուտ, երբ նոր գերեզմանատներ են հաստատվում։

Այս տողերը գրելու պատճառ տուողը այն նամակներն են, որ խմբագրութիւնս վերջերումս ստացել է զանազան տեղերից։

Այդ նամակներից մենք տեղեկանում ենք, որ հին և վնասակար սովորութիւնը շարունակվում է. մեռեալներ թաղվում են քաղաքների մէջ եկեղեցիների բակերում։ Նամակագիրները գանգատվում են և բողոքում են այդ վնասակար սովորութեան դէմ։

Այդ բովանդակութեամբ նամակներ տպելը մենք աւելորդ ենք համարում, բայց չենք կարող մեր ձայնը վերստին չբարձրացնել այդ ամեն կողմից վնասակար սովորութեան դէմ, ինչպիսին է մեռեալների թաղումը — կենդանիների մէջ։

Թէ նրանք, որոնք կամենում են եկեղեցիների բակումը թաղուած լինել և դրա համար եկեղեցուն գումարներ են նուիրում և թէ նրանք, որոնք ուզում են նոյնպէս իրենց հանգուցեալին եկեղեցու բակում թաղել, անշուշտ ուզում են, որ հանգուցեալների յիշատակը պատուով յիշուի և այս անցաւոր աշխարհում և այդպիսով հանգուցեալների յիշատակը մնայ։

Գեղեցիկ ցանկութիւն, որ կարելի է իրագործել առանց վնաս պատճառելու կենդանի մնացողներին և աւելի ապահովել հանգուցեալների բարի յիշատակը։ Փորձը ցոյց է տալիս, որ քաղաքի մէջ գտնուղ գերեզմանները դիւրութեամբ անհետանալու են մատնուած, ինչպէս մի բան, որ ճանապարհի վերայ է ընկած։

Քանի որ եկեղեցիների բակում թաղում են պատուի համար, միթէ աւելի լաւ չէը լինիլ, որ քաղաքը կամ եկեղեցին քաղաքից դուրս մի յարմար տեղում մի մատուռ կառուցանէը և շուրջը վանդակով փակելով այդ տեղը ծառայէր իբրև գերեզմանատուն այն հանգուցեալների համար, որոնք քաղաքին, եկեղեցուն կամ մի այլ հանրօգուտ նպատակի դուռմարներ են նուիրել։ Այդպիսով հանգուցեալների յիշատակը աւելի լաւ պահպանուած կը լինէը և քաղաքային բնակիչներն էլ ազատուած կը լինէին գերեզմանատների վնասակար և շատ անգամ սպանիչ ազդեցութիւնից։

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Կիւրակի, փետրվարի 21 կատարուեց մեր գրականութեան մէջ բաւական յայտնի Գերենց—Յովսէփի Շիշմանեանցի Թաղումը։ Առաւօտեան ժամը 10-ից արդէն պ. Մելիք-Ազարեանցի բնակած տան առաջ խմբուած էր մի բաւական սուաւոր բազմութիւն, որ եկել էր իւր վերջին յարգանքն տալու երախտաւոր Հայ գործչին։ Թիֆլիսի Հայ հասարակութեան համարեա բոլոր գլխաւորները ներկայ էին այդտեղ։ Այդտեղ էին և բաւական Թուով Հոգևորականները Թեմից Առաջնորդ Գեր. Արխտակէս Սրբազանի հետ միասին։ Ժամը 11-ին յուղարկաւորութեան տրխուր հանդէսը շարժուեց դէպի Մողնու եկեղեցին.—Գերենցի դագաղը տանում էին ուսերի վերայ՝ Ներսիսեան դպրանոցի երգեցիկ խմբի ներդաշնակ ոտուր երգի ուղեկցութեամբ։ Դագաղի վերայ դրած էր երկու մեծ, կանաչ պսակ։ Պատարագի սրբազան արարողութիւնից յետոյ, Թեմից Առաջնորդը խօսեց մի քարոզ, որից յետոյ հանգուցեալին բակ հանելով կարգ կատարելուց յետոյ՝ պարոն Եզեկեանցը կարդաց մի, բաւական ածող գրուած, Ճառ, որից յետոյ դագաղը դնելով դիակառքի մէջ տարան հողին յանձնելու։ Աչքի էր ընկնում հասարակութեան հասարակ դասակարգի բացակայութիւնը։ Մենք կարծում ենք, կարելի էր և պէտք էր հասարակ դասակարգին հետաքրքրել այսպիսի դէպքերով...։

Աւելորդ չենք համարում մի երկու կենսագրական համառօտ տեղեկութիւններ տալ մեր ընթերցողին։ Յովսէփ Շիշմանեանցը ծնուել է 1822 Թուի սեպտեմբերին կ. Պօլսում հայկաբնակ ծնողներից և իւր սկզբնական կրթութիւնը ստացել է վիենական Մխիթարեանների մօտ։ 1843 Թուին նա գալիս է Ճանապարհորդելու կովկաս, որտեղից կ. Պօլիս վերադառնալուց յետոյ ուղևորում է Պարիզ, ուր սովորում է բժշկական գիտութիւնները։ Հաստատուեան և հակա-հաստուեան խնդրի մէջ, որպէս աւելի լուսամիտ կաթոլիկ, նա պատկանում էր հակհաստուեանների խմբին և մեծ եռանդով 1873-ին և յետոյ էլ կռւում էր հայ-կաթոլիկների ազգային իրաւունքների հակառակորդների դէմ։ Սակայն վերջերն աւելի առաջ գնալով, նա հասկացաւ, որ հայի համար փրկութիւնը միայն հայադաւան եկեղեցումն է, ուստից հայ եկեղեցու գերկը. սակայն այդ դէպքը կատարուեց կռիւներից մի փոքր յետոյ, իւր կնոջ մահից մի քանի օր յետոյ, որովհետև կինը կամենում էր մնալ հայ կաթոլիկ։ Դոկտոր Շիշմանեանը 59 Թուին ուղևորել է Կիլիկիա՝ երկիրն ուսումնասիրելու նպատակով. իսկ 80 Թուին նոյն նպատակով ուղևորվում է դէպի վան։

Դոկտոր Շիշմանեանի անունը կովկասի հայ շրջաններում յայտնի եղաւ միայն 1877—78 Թուերին «Тиф. Вѣст.»-ում նրա մասին տպուած յօդուածներով։ Այդ յօդուածների հեղինակը Թիւրքիացի մի երիտասարդ էր Պարիզում ուսած Քէշքեկեան անունով Բեշքեկեանը Արևելեան վառ երևակայութեամբ իւր յօդուածների մէջ անձերը և իրերը նկարում էր աւելի վառ և փայլուն գոյներով և իհարկէ չափը անցնելով։ Բայց յօդուածները ունեցան իրենց ներգործութիւնը։ Շիշմանեանցը գրում էր Գերենց կեղծ անունով և «Արևելեան Մամուլի» մէջ, որով և յայտնուեցաւ։ Գրականութեան մէջ յայտնի է նա իւր երեք վիպական գրուածքներով՝—«Թորոս Լեւոնի», «Երկունք» և «Թէոդորոս Ռշտունի»։

Հանգուցեալը չափազանց տաք բնաւորութեան տէր մարդ էր. գրել է ինչպէս կ. Պօլսի նոյնպէս և կովկասի հայ մամուլի մէջ և ջերմ պաշտպան է եղել հայոց եկեղեցուն։ Ասում են Թողել է ձեռագիրներ։

—

Յանկալի էր, որ Թերթիս բաժանորդը մի ամսից մէկ էլ նոր հասցէ ուղարկելով խմբագրութեանս հին հասցէն չփոխէր։ Բայց եթէ այդ անհրաժեշտ է, այն ժամանակ բաժանորդը չպէտք է մոռանայ հասցէն փոխելիս ուղարկելու խմբագրութեանս նոր հասցէի հետ և 7 հատ օթը կոպէկանոց մարկայ։

—

Խնդրում ենք քաղաքիս բաժանորդներից, եթէ Թերթիս ցրուիչները իւր ժամանակին չեն հասցնում իրենց հասանելի «Նոր-Դար»-ի համարները կամ մի որևէ համարը չեն բերում կամ մի որևէ պատճառով ցրուիչներից նեղացած են—անյապաղ յայտնելու այդ մասին Թերթիս խմբագրութեան, որպէս զի նա գործին տեղեկանալով կարողանայ անմիջապէս կարգի բերել անկանոնութիւնները և զեղծումների առաջն առնել։ Այդ կոդմից բաժանորդի անտարբերութիւնը վնասում է գործին և գլխաւորապէս խմբագրութեանս։

—

ԹԱԻՐԻԶից մեզ գրում են.—Այստեղ սովորութիւն է, որ ննջեցեալին եկեղեցու բակում թաղելու համար ստանում են առանձին տեղի փոխ՝ 7-ից 14 Թուման, որ գործ է ածվում դպրոցական ծախսերը ծածկելուն։ Առ հասարակ այդպիսի թաղումից յետոյ, հանդիսականները վայելում են դպրոցում պատրաստած սեղանը և խմում հանգուցեալի հոգու Թասը։ Մի քանի օր առաջ Թաղուեցաւ այստեղ մէկը և, երբ կամենում էին սեղան պատրաստել, պահանջողները եղան նաև «Դեղ-քեղասի» և եթէ մի քանիսի մէջամտութիւնը չլինէր՝ մեծ անկարգութիւն կարող էր տեղի ունենալ։ Ի հարկէ դպրոցի համար մի եկամտառէ աղբիւր է այդ սովորութիւնը, բայց հետագրքրքիր էը իմանալ, թէ մինչև ի՞րբ պէտք է մեր եկեղեցիների բակերը գերեզմանատների տեղ ծառայեն։

—Անցեալներն այստեղ մեռաւ մի կին, որի դիակը մեր քահանաներից մինը չէթոյլ տուեց եկեղեցի մտցնելու և ոչ էլ Թաղեց։

—

Երևանի և Ելիսաւետպօլի հայհանգների ժողովրդական ուսումնարանների վերատեսչի կարգադրութեամբ՝ տեսուչ Խօակիմովը դիմում է խմբագրութեանս խնդրելով յայտնել, որ «Նոր-Դար»-ի 17-րդ համարում գերուսից հաղորդած այն լուրը, թէ՝ Ելիսաւետպօլի նահանգի Խնձորեսկ, Դարաբաղ և Ցեղ գիւղերում արքունի դպրոցներ կան՝ սխալ է։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ.—Ցեղս դարձեալ սկսել են մարդասպանութիւնները։ Անցեալ գիշեր մի Թուրք տղի մաս-մաս կարտելով ամեն մի կտորը Թափել էին քաղաքիս զանազան կողմերը. այսպէս, օրինակ, նրա մէկ ոտը ձգել են «Շամբար-քենդ» ասուած տեղը, գլուխը Թողել էին Սալդատսկի բազարում, իսկ մարմինն էլ մի այլ տեղ։

—

Թիֆլիսի առաջին գիմնազիոնի վարչութիւնը ժողովրդական կրթութեան մինիստրից ստացել է երկու պաշտօնական Թղթեր։ Առաջնով մինիստրութիւնը հաստատապէս մերժում է 14,000 բ. օժանդակութիւն տալ գրքնթաց դասարանները բանալու համար, իսկ միւսի մէջ հրամայում է վերջնականապէս փակել պատրաստական դասարանները. ինչպէս յայտնի է, գիմնազիոնի վարչութիւնն ամեն մէկոց արդէն գործ էր դրել գիմնազիոնի ինչպէս նախապատրաստական դասարանները, նոյնպէս և գրքնթացները պահպանելու համար՝ աչքի առաջ ունենալով մի քանի հանգամանքներ, բայց դժբաղդաբար, ասում է «Тиф. Лист.»-ը, վարչութեան ջանքերը մնացին անհետևանք։

—

Շաբաթ օրը, փետրվարի 20-ին Թիֆլիսի ժողովարանում կայացաւ մի կօնցերտ աղքատ հրէայ աշակերտների օգտին, որ կարելի է աշողուած համարել։

Նրանց օրը զատկական ընթրիքն է լինում, որի համար ներկում են ձվեր, ինչպես մեզ մոտ։ Ընթրիքի ժամանակ ամեն մարդ ձվի ծայրը կոտրում է և ուտում։ Ընթրիքից հետո ամեն մարդ գնում է իր տունը և քնում։ Հաջորդ օրը նրանք ոչ մի բան չեն անում, միայն ուտում են և խմում։ Երրորդ օրը նրանք գնում են գերեզման, ուր ամեն մարդ իր հարազատների համար ճաշ է պատրաստում։ Ճաշից հետո նրանք ուտում են գերեզմանի վրա, ինչպես նաև գերեզմանի շուրջը։ Ուտելուց հետո նրանք ամեն մարդ իր տունն է գնում։ Ամբողջ տարվա ընթացքում նրանք ոչ մի տոն չունեն։

Ամուսնության ժամանակ նրանք հետևյալ կերպ են վարվում։ Նախ հարսնացուն գնում է ամուսնանալու։ Նրան ուղեկցում են ընկերուհիները։ Հարսնացուն ունենում է մի ձի, որի վրա նստում է։ Ձիու գլխին կապում են մի ծաղկեպսակ։ Ձիու ոտքերի տակ ցանում են ցորեն։ Հարսնացուն ձիու վրա նստած գնում է ամուսնանալու։ Ամուսնանալուց հետո նրանք գնում են հարսնացուի տունը, որտեղ ուտում են, խմում և պարում։ Ուտելուց հետո նրանք գնում են փեսայի տունը, որտեղ նորից ուտում են, խմում և պարում։ Ուտելուց հետո նրանք գնում են իրենց տունը։ Հարսնացուն ձիու վրա նստած գնում է ամուսնանալու։ Ամուսնանալուց հետո նրանք գնում են հարսնացուի տունը, որտեղ ուտում են, խմում և պարում։ Ուտելուց հետո նրանք գնում են փեսայի տունը, որտեղ նորից ուտում են, խմում և պարում։ Ուտելուց հետո նրանք գնում են իրենց տունը։

Ամուսնության ժամանակ նրանք հետևյալ կերպ են վարվում։ Նախ հարսնացուն գնում է ամուսնանալու։ Նրան ուղեկցում են ընկերուհիները։ Հարսնացուն ունենում է մի ձի, որի վրա նստում է։ Ձիու գլխին կապում են մի ծաղկեպսակ։ Ձիու ոտքերի տակ ցանում են ցորեն։ Հարսնացուն ձիու վրա նստած գնում է ամուսնանալու։ Ամուսնանալուց հետո նրանք գնում են հարսնացուի տունը, որտեղ ուտում են, խմում և պարում։ Ուտելուց հետո նրանք գնում են փեսայի տունը, որտեղ նորից ուտում են, խմում և պարում։ Ուտելուց հետո նրանք գնում են իրենց տունը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ալաշկերտի գավառապետ Ա. Ա. Ղազարյանը հրամայել է Ալաշկերտի գավառի գյուղերում հավաքել ամեն տեսակ հացահատիկներ, որոնք ցանելու համար պետք են գյուղացիներին։ Ալաշկերտի գավառում հացահատիկների պակասություն չկա։ Ամեն տարի գավառի գյուղերում հացահատիկներ հավաքվում են, որոնք ցանելու համար պետք են գյուղացիներին։ Ալաշկերտի գավառապետ Ա. Ա. Ղազարյանը հրամայել է Ալաշկերտի գավառի գյուղերում հավաքել ամեն տեսակ հացահատիկներ, որոնք ցանելու համար պետք են գյուղացիներին։ Ալաշկերտի գավառում հացահատիկների պակասություն չկա։ Ամեն տարի գավառի գյուղերում հացահատիկներ հավաքվում են, որոնք ցանելու համար պետք են գյուղացիներին։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱԳՈՒ, 17 փետրվարի.—Ամփոփում եմ այստեղ քարոզչական հարցի մասին տեղիս «Մարդասիրական Ընկերութեան» ընդհանուր ժողովի նիստում խօսուածները և որոշումները։

Անցեալ տարուայ ընդհ. ժողովի նըստի որոշումից երևում է, որ «Մարդ. Ընկերութիւնը» իւր սեակհականութիւնից չպիտի հոգայ քարոզչի ծախքը. այլ այդ ծախքը հոգալու են երեք մասնաւոր մարդիկ, որոնց և խորհուրդը դնմել է անցեալ տարի երեց բերանացի ասած խոստումը գրաւոր արտայայտել։ Բայց այդ երեք անձերից մինիայն մինը, այն է՝ պ. Գրիգոր Թումայեանց գրաւոր ևս պատրաստականութիւն է յայտնել իւր գրպանից տալ քարոզչին 600 ական րուբլի երեք տարի ժամանակաւ։ Բայց պ. Թումայեանց ցանկանում է, որ քարոզիչը իւր գործնէութիւնը տարածէ աւրղղ Կովկասում և Անդրկովկասում և բացի քարոզչութիւնից՝ ուրիշ ոչ մի գործ կամ յանձնարարութիւն չունենայ. բացի դրանից՝ պ. Թումայեանց առաջարկեց, որ քարոզչին ընդ՝ ընդհ. ժողովը ընտրէ։

Պ. Թումայեանցի թղթից և առաջարկութիւնից յետոյ՝ ընդհ. ժողովում կարդացուեցաւ Թեմից սրբ. Առաջնորդ՝ Մեսրովբ եպիսկոպոսի մի գրութիւնը, որով Նորին Սրբազնութիւնը խնդրում է 1000 րուբլի, որպէս զի մի քարոզիչ ունենայ մեր Թեմում,—որպէս զի քարոզիչը միևնոյն ժամանակ Թեմական տեսչի պաշտօն կատարէ։

Կարճատև վիճաբանութիւնից յետոյ, ժողովը որոշեց՝ 1) պ. Թումայեանցի նուէրը՝ 600 ր. շնորհակալութեամբ ընդունել. 2) Սրբ. Առաջնորդի պահանջած 1000 րուբլուց պակասած 400 րուբլի հայթհայթելը Թողնել խորհրդի տնօրէնութեանը, 3) քարոզչի գործնէութեան տեղերի և նրա ընթացքի մասին իրաւունք տալ խորհրդին նախապէս համաձայնութիւն կայացնել Թեմից Սրբ. Առաջնորդի հետ և փոխադարձ համաձայնութեամբ ընթացք տալ գործին. 4) որպէս զի մինչև պակասորդ 400 րուբլու լրացուիլը, քարոզչական հարցը դարձեալ չդիտադրուի՝ իրաւունք տալ խորհրդին, որ Սրբազան Առաջնորդի հետ բանակցելուց յետոյ, հենց այժմեանից ձեռնամուխ լինի քարոզիչ նշանակելու, առ այժմ աչքի առաջ ունենալով միմիայն պ. Թումայեանցի առաջարկած 600 րուբլի պատրաստ դրամը։ Քարոզչի խնդիրը այս կերպ վերջացնելուց յետոյ՝ ժողովը զբաղուեցաւ ընտրութիւններով։ Ժողովականներից ոմանք առաջարկեցին՝ առանց քուէարկութեան վերընտրել նախկին անդամներին։

Բայց այդ բանի դէմ բողոքեց խորհրդի նախկին նախագահը՝ պ. Անտօնեանց ու անդամներից շատերը, դրականաբար պահանջելով, որ ընտրութիւնը լինի գաղտնի քուէարկութեամբ, որպէս զի ոչ ոքի խղճի և իրաւունքի վերայ ճնշում գործելու առիթ չլինի։ Բացի դրանից, պ. Անտօնեանց և պ. Պօղոս Ղուկասեանց (անդամ խորհրդի) պահանջեցին, որ առանձին առանձին ընտրուի նախագահը, գանձապահը և մեւս անդամները։ Մի խօսքով խորհրդի նախկին գործիչները այդ դէպքում ամենա ազնիւ կերպով վարուեցան,—մի երևոյթ, որին մենք առաջին անգամ հանդիպեցանք բազում, ուր բանկի դիրեկտորները, և եկեղեցիների երեցփոխանները ընտրվում են առանց պահելու ընտրութիւնների ամենատարրական կանոնները։

Բաժանուեցան Թղթերը։ Նախապէս ընտրուեցաւ պ. Խ. Անտօնեանց նախագահ՝ միաձայն, պ. Պօղոս Ղուկասեան՝ անդամ-գանձապահ։ Ապա ընտրուեցան մեւս անդամները՝ պ. պ. Մկրտիչ Շահգիդանեանց, Մկրտիչ Կարապետեանց, Եսայի Սաֆարեանց, Պետրոս Տէր-Մարկոսեանց, բժ. Միքայէլ Չալխեանց, Աստուածատուր Կաճկաճեանց, Աստուածատուր Գալստեանց։ Դրանք բոլորը խորհրդի հին գործիչներն են, բացի պ. Չալխեանից և Կաճկաճեանից։

Ինչպէս լսում ենք, պ. Ա. Կաճկաճեանը հրաժարուել է իւր պաշտօնից և նրա տեղը հրաւիրուել է աւելի քուէ ստացող խորհրդի նախկին անդամ պ. Թովմաս Ամիրեանցը։

Ընտրութիւնների հետևանքները բուռն և երկարատև ծափահարութիւններով էր ընդունւում։

Վերջ ամենայնի ընդհ. ժողովը շնորհակալութիւն յայտնելով նախագահ պ. Քալանթարին և քարտուղար պ. Հայրապետ Ղուկասեանցին՝ իւր այս տարուայ նիստը փակից ուրախ տրամադրութեան ներքոյ։

*

ՎԱՐԴԱՇԵՆ, 18 փետրվարի.—«Բաղնիքարդմա» օրօրոց (տազել) կոչուած ասլատը, մեծամեծ չարիքներ է պատճառում ժողովրդին։ Նահապետական հին սովորութիւնները մինչև այսօր էլ պահուած կայ հայոց մէջ և մանաւանդ գիւղերում, որոնցից միայն մի երկու օրինակ առաջ բերենք. ա. «բաղնիքարդման» է այսինքն է մանկութենէ նշանել տղաներին և աղջիկներին։ Երբ մի ընտանիքում, մի արու զաւակ է լինում, իսկ միւսում մի աղջիկ, տղայի տէրը գնում, աղջկան օրօրոցը խաղում է և նշանում ասելով՝ «եթէ այս օրօրոցի մէջի աղջիկը մեծանայ, որդուս նշանածն է»։ այսպէս «բաղնիքարդմա» անելուց և խօսելուց յետոյ դառնում է իւր տունն։ Ժամանակի հետ երեխաները մեծանում են, և պատահում է, որ միմեանց չեն հաւանում, իւրաքանչիւրը դրանցից մի ուրիշին է հաւնում։ Բայց քիչ կարող են անել տղան կամ աղջիկը, նրանք երբէք չէին համարձակուիլ իրենց սրտինը յայտնելու ծնողներին կամ բարեկամներին, ըստ որում եթէ տղան համարձակուի ասել, թէ այս ինչ աղջիկն եմ ուզում, իմ նշանածիս չեմ սիրում, նրան «լիսի, աներես» կասեն և կը քարկոծեն. իսկ եթէ համարձակուի մեւնոյնն աղջիկն ասել, նրան կասեն «վեհ, աղջի, վարսդ կտրեմ, քիչ աներես և լաչառ ես, ոնց է տեսել, որ աղջիկը իրեն համար փեսայ ընտրի»։ և կսկսեն ամեն տեղ անուանարկել նրան։ Այս այսպէս լինելուց յետոյ, խեղճերը չեն համարձակվում իրենց սրտի գաղտնիքը ուրիշին յայտնելու և այսպէս ատելութիւնը շարունակվում է մինչև հարսնիքի օրերը. պսակուողներից ով որ փոքրագի է և անհամբեր, անձնասպանութեամբ է վերջացնում իւր կեանքի օրերը, ինչպէս եղաւ անցեալ 1887 Յունուարին. Գ. անունով մէկը, որ չէր ցանկանում պսակուել իւր «բաղնիքարդմա» արած նշանածի հետ, այլ սիրում էր մի այլ օրիորդի։ Իսկ ով որ համբերող է, սպասում է և իւր նշանածի հետ պսակվում։ Պսակուելու օրից սկսվում է մարդու և կնոջ մէջ ատելութիւն, կռնամութիւն։ Կարելի է երևակայել, թէ այսպիսի ընտանիքում ինչ համերաշխութիւն կարող է լինել. ամուսինը սիրում է մի այլ կնոջ, իսկ կինը՝ մի այլ մարդու, այդպիսով երկպառակութիւն է ընկնում հայ գիւղի ժողովրդի ընտանեկան պարզ յարկի տակ և թշնամութիւնը հասնում է մինչև այն աստիճան կատաղութեան, որ ամուսինը կնոջ սարսափելի տանջանքով սպանում է, իսկ կինը իւր սիրականի միջնորդութեամբ անողոք գընդակի հարուածով սպանել է տա ալիս մուսնուն. այդպիսի դէպքեր յաճախ են պատահում մեր մէջ։ Բայց այսպէս անում են նրանք, որոնք փոքր ի շատէ լրենց խելօք են կարծում և իրը թէ կատարում են Աստուածային այն պատգամն, թէ «վասն այսորիկ Թողցէ այր զհայր և զմայր իւր և երթեցէ զհետ ի մարմին մի։ Այդ գոը Աստուած զուգեաց, մարդ մի մեկնեսցէ»։ նրանք սպանում են և յետոյ մեւայնանում։ Բայց կան ամուսնացողներ, որոնք ամուսնանալուց մի ամիս յետոյ արձակում են իրենց կինը և գնում իրենց սիրածին բերում, ըստ որում այդպիսի դէպքում կանայքն էլ իրենից են մահացրել։ Մեր ասածին իրրև մի նմուշ առաջ բերենք հետևեալը. Վարդաշէնցի Ա. Թ., որ ամուսնացել էր Ա. Փ.-ի հետ, պսակուելուց երեք ամիս յետոյ, արձակեց Ա.-ին և գնաց բերաւ իւր սիրածին Թ.-ին. իսկ այդ Ա.-ին էլ տարաւ նիւթեցի խաչատուր քահանան և իւր մօտ պահում է իրրև կին և որից ունի երեք զաւակ։ Միակ «բաղնիքարդման» չէ, որ վնասում է մեր ընտանեկան նահապետական կեանքին, այլ կայ մի աւելի ցաւալի երևոյթ։ Այդ փոքրահասակ ժամանակն աղջիկ սպակելն է։ Մեր գիւղերում սպակում են 8—9 տարեկան աղջիկներին, որոնք չեն հասկանում, թէ ինչ է ամուսնութիւնը։

Հենց այս օրերս ներկայ էինք մի հարսանիքի, ուր 9 տարեկան աղջկան քահանան սպակեց 27 տարեկան տղի հետ։ Երբ պսակից դուրս եկան, աղջիկն բարձր ձայնով ասաց. «ինձ հետս վայր բերէք, գնում եմ մեր տուն, ինձ հոս էք տանում»։ Փոքրահասակ պսակուելով՝ նրանք օրիորդները զանազան տեսակ հիւանդութիւնների են հանդիպում և վնասվում են, ծննդաբերութիւն էլ չէ լինում, և ամենք էլ շատ օր և արև էլ չեն տեսնում։ Հենց այս տարի, օրինակ, նոյեմբերի հարսներից երեքը վախճանուել են, գիւղումն կան մօտ 40—50 ամուլ կանայք։ Մեր կարծիքով, այս բոլոր երևոյթներն էլ 8—9 տարեկան ժամանակ պսակուելուց են առաջացել։ Մեր գիւղերի քահանաները ոգեպ և չահասէր են. եթէ նրանց առաջարկեն տասը րուբլի՝ յայտարարութեան մէջ հարսնացուին 9 տարեկանից բարձրացնելու 20 տարեկան, խնդրին կատարուած է։ Յանկալի կը լինէր, որ հոգևոր Բարձրագոյն Իշխանութիւնը խիստ կարգադրութիւն անէր պսակուողների համար, պահանջելով նրանց ծննդական վկայականներն, որպէս զի յետոյ հրաման տրուէր պսակելու, ապա թէ ոչ մանկահասակ պսակներն աւելի տարածվում է մեր մէջ։

* * *

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Բերլինից մայրաքաղաքի ռուս թերթերին հեռագրում են. «Սան-Բէմօից ստացուած լուրերը կըրկին խիստ տխուր են։ Գերմանական Թագաժառանգի ընչափորում «քոկ» լինելն այժմ անհերքելի է։ Բժշկութիւնս յոյս չկայ։ Կուսմասուլ բժիշկը վրանգաւոր է համարում պրինցի դրութիւնը։

—«Börsen Courrier» թերթը, որ առ հասարակ աւելի բարեկամարար է վերաբերվում դէպի Ռուսիան, կարծում է, որ Ռուսիայի պետական վարկային թղթերի գները կ'բարձրանան այն ժամանակ, երբ յուսալի ապացոյցները կը լինեն, թէ Ռուսիան վերջապէս հրաժարվում է այն քաղաքականութիւնից, որ վտանգ է սպառնում Եւրոպայի խաղաղութեան։ Հակառակ դէպքում, այդ թերթի կարծիքով, ռուսական բուրլեի աւելի ևս անկումն անխուսափելի է։

—կեօնիգսբերգեան «Hartungsche Zeit.»-ը յիշելով, որ այժմ ռուսական արժէթղթերը մեծ քանակներով ծախում են, նկատում է. «Ռուսական պետական վարկի դէմ ուղղուած այդ պատերազմն կարող է ունենալ աւերի կոստարեր ազդեցութիւն Ռուսիայի վերայ, չնայելով նրա խաղաղ բնաւորութեան։ Բօրսան շատ լաւ դիտէ եռապետական դաշնակցութեան ձեռքում՝ հակառակորդին սովամահ անելու համար»։

ԱՆԳԼԻԱ.—Լօնդօնից «Нов.»-ին հեռագրում են, որ անգլիական նաւատորմիղը Միջերկրական ծովի վերայ, երկու շարաթից յետոյ պէտք է կեդրոնանայ Գիբրալթարի ծոցում։

—Անգլիան ահագին զոհաբերութիւններով վերջապէս նուաճել էր Բիրմանիային։ Բայց այժմ լրագիրներում կարդում ենք, որ այդ նուաճումը դեռ բոլորովին վերջացած չպէտք է համարել։ Կալկաթայից հասած մի քանի հեռագրերը յայտնում են, թէ՝ Դալա կոչուած երկրում անկարգութիւնները վխատում են, թէ՝ գաւօտները մի քանի յարձակումներ գործեցին անգլիական տեղապահ գընդի վերայ և թէ աւազակային խմբերը կատարեալ աստուածային պատիժներ են խաղաղ ժողովրդի համար։ Լուրերը են տարածուած, թէ լեռնային մասի բնակիչներն էլ թշնամական դերք են բռնել Անգլիայի վերաբերմամբ։ Սպասում են ընդհանուր ապստամբութեան, որը, սակայն, անշուշտ կը նուաճուի՝ թէև մեծ զոհաբերութիւններով։

ԻՏԱԼԻԱ.—Իտալական Հումբերտ Թագաւորը պէտք է անձամբ մասնակցի ծովային զօրախաղին։

—Լևոն XIII պապը մարտի երկուսին մտադիր է ճառ խօսելու, որի մէջ պիտի յայտարարէ, թէ անհրաժեշտ է միջազգային վիճելի խնդիրներում դիմել միջնորդ դատարանի։ Եթէ այդպիսի որոշումն ընդունուի բոլոր պետութիւնների կողմից, հնարաւորութիւն կը տայ զինաթափ լինելու և առաջն կառնէ օրհասական դէպքերի։

ԲՕԼՂԱՐԱԿԱՆ ԴՈՐՔԵՐ.—Վիեննայից հեռագրում են Թերթերին, որ Թիւրքիան վճռել էր իրը թէ կատարելու Ռուսիայի պահանջներն Բօլղարիայի վերաբերմամբ, եթէ մեւնոյն առաջարկութիւններն յանձն կառնեն նոյնպէս բոլոր մեւս պետութիւնները։

—Վիեննայի Թիւրքական շրջաններում կարծում են, որ սուլթանը կը զիջանէ Ռուսիայի պահանջներին և կառաջարկէ պրինց Կօբուրգին հեռանալ Բօլղարիայից։ Այստեղ ստացուած տեղեկութիւններին նայելով, բօլղարական ներկայացուցիչը կ. Պօլսում մասնաւոր կերպով յայտարարել է Բ. Դրան, որ պրինց Ֆերդինանդը որպէս պատասխան մի այդպիսի յայտարարութեան, նրան անկախ Բօլղարիայի թագաւոր կը հրատարակէ։

—Բայց «Standard»-ի ստացած տեղեկութիւններին նայելով, պետութիւնների մէջ համերաշխութիւն չլինելու պատճառով կը հրաժարուի Ռուսիայի առաջարկն ընդունելուց՝ Կօբուրգեան պրինց Ֆերդինանդին բօլղարական գահը յափշտակող հրատարակելու։

—Իտալական մինիստր-նախագահ Կրիսպին օրգան «Riforma» թերթն ասում է բօլղարական խնդրի վերաբերմամբ Ռուսիայի առաջարկութեան մասին. «Եթէ Կօբուրգեան պրինցը չի ցանկանալ կամաւորապէս հեռանալ Բօլղարիայից, այդ առիթ կը դառնայ միջերկրային պատերազմի և զինուած միջամտութիւնների։ Թագաւորութեան պահպանելուց չհ ունեցող պետութիւնները չեն կարող համաձայնութիւն յայտնել այդպիսի մի համամբութեան, որ այդպիսի հետևանքներ պիտի ունենայ։

—Գերմանական կանցլեր իշ. Բիսմարկի օրգան «Nordd. Allg Zeit»-ը կարծում է, որ կարիք չկայ սպասելու, որ Բերլինի դաշնագիրը ստորագրող պետութիւնները բոլորն էլ համաձայնութիւն յայտնեն Ռուսիայի առաջարկութիւններին։

ԽԱՓՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գեղեցկուհիներ ցուցահանդես.—Վարշավայի բնակիչներից մինը, որ մի քանի անգամ գործադրել է մի քանի օտարոտի նախագիծներ, մտածել է Վարշավայում կազմել գեղեցկուհիների միջազգային մրցում, ցուցահանդէս, նոյն ձևով, ինչպէս որ կազմվում են Արևմտեան Եւրոպայում։ Այդ նպատակի համար, լեհական Թերթերի ասելով, նա նուիրել է 5000 րուբլի։ Մրցանակը պէտք է կազմուած լինի երեք բաժանումներից՝—Թուխ, չէկ և միջակ գոյն ունեցողներից։ Իւրաքանչիւր բաժնի համար նշանակուած են հինգ պարգևներ՝ —ոսկէ մեծ մեդալ (300 ր. արժողութեամբ), ոսկէ փոքր մեդալ, արծաթէ մեդալ և երկու հատ էլ փղոսվ վարձատրութիւն՝ մինը 200 ր. և մեւսը 100 րուբլի։ Քննիչները պէտք է կազմուին գեղարուեստով պարապողներից։

* *
*

Խանգարուած երևակայութիւն.—Իրլանդիայի Բօֆօրտ քաղաքում յանկարծ ազարակատէր Դոյլի կինն և հինգ երեխաները ցնորուեցան։ Դոյլի կինոջ, չգիտեմ ինչի, այնպէս Թուեց, որ եթէ իւր տասներեք տարեկան երեխան կենդանի մնայ, սարսափելի դժբաղդութիւն պիտի պատահի իրենց տանը։ Նա ահագին գերանով սպանեց որդուն և ձըգեց բակը, ուր նրան անպատճառ կոտրէին լողերն, եթէ բակի երկու շները չպահպանէին գիակը։ Այնուհետև որդեսպանը իւր երեք աղջկերանց և քսան երկու տարեկան որդու հետ՝ ծունկ չոքած սկսաւ աղօթել՝ անընդելով այն գևերին, որոնք, իրենց կարծիքով, բուն էին դրել իրենց տանը։ Որդին յանկարծ յայտնեց, թէ ինքը բարձրացել է մինչև երկինք, բայց այնտեղ նրան չեն Թողել և իւր քոյրերի հետ սկսաւ պահանջել, որ հայրը էլ աղօթէ իրենց հետ և երկինք վերանայ։ Վերջապէս անբաղդներն հասան կատաղութեան աստիճանին և սկսան յարձակուել մեւնեանց վերայ և անպատճառ կը սպանէին միմեանց, եթէ ոստիկանութիւնն հասնելով չմտարանց չուզարկէր նրանց, ուր և գտնուում են նրանք. ագարակատէրը նոյնպէս կալանաւորուած է։ Ագարակատիրոջ տանը գտան սաստիկ նեխած այծի մի դիակ, որով կերակրուելիս է եղել ամբողջ օր այդ ընտանիքն և որին վերագրում են ընտանիքի խելագարութիւնը։

* *
*

Պաշտպանութեան մի նոր միջոց գայլի դէմ.—Եւրոպայում ներկայ ձմեռը խիստ ցուրտ է և այդ է պատճառը, որ գայլերի Թիւրը բազմացել է բազմամարդ տեղերում։ Մանաւանդ յաճախ լսվում են զանազան պատմութիւններ գայլերի յարձակումների մասին ունգարական լրագիրներում։ Սրանից մի քանի օր առաջ մի նուագածուհի ցենգանա Սէյտ-Սէնո-Գիէրգիւղից դուրս էլ եկել և գնում էր՝ իւր հետ վեր առած պղնձէ փողը, որի վերայնա խումբն մէջ ածում էր։ Յանկարծ Ճանապարհին նա նկատում է, որ մի գայլ վազում է դէպի ինքը։ Թեղչ փողհարն երկիւղից, սկսում է քանի ոյժ ունի փչել փողը։ Երբ լսուեցան փողի բարձր ձայները, գայլը կանգ առաւ և սկսաւ սարսափելի կերպով ոռնալ։ Նուագածուհն նոյն միջոցին շարունակում էր առաջ գնալ։ Գայլը ոռնալով, բայց մի փոքր հեռուից հետևում էր նրան։ Թեղչ նուագածուհն այսպէս իւր բոլոր ոյժով ածելով փողը հասաւ քաղաք և գայլն էլ նրա ետևից՝ մինչև որ փողհարն մտաւ հենց առաջին պատահած տունը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 Փետրվարի.— Այսօր կատարուեց Բարձրագոյն զօրահանդէս, որին մասնակցում էին 23½ բատալիօն, 25 էսկադր., 36 օր. հետևակ և 24 օր. հեծեալ ռմբաձիգ զօրքերի։

Դաշնի թեմի առաջնորդ Կիրիլլը նշանակուած է Եկատերինոսլաւի և Իրքիտի եպիսկոպոս. Ա. զաֆօնդէր վարդապետը՝ Բալախեան եպիսկոպոս, Նիժնեգօրօդի թեմակալ։

Հրատարակուած է ս. Սինոդի Բարձրագոյն Հաստատուած զեկուցումը Վոլօգդայի թեմի առաջնորդութեան բարեփոխութիւնների մասին։

«Гражд.»-ը հաղորդում է, որ Ֆըրանսիական կառավարութեան հետ բանագնացութիւններ են տեղի ունենում առևտրական պայման կազմելու համար՝ Ռուսիայի ոչխար, տաւար և խոզ արտահանելու մասին՝ տարափոխիկ ախտերից ապահովելու պայմանով։

ԲԵՐԼԻՆ.— Կիսապաշտօնական աղբիւրից հաղորդում են, որ պարլամէնտին պիտի առաջարկուի 17 կամ 19 միլիօնի պահանջ՝ արեւելեան նահանգներում ռազմական երկաթուղիներ շինելու համար։

ՎԵՆՆԱ.—«Արևել. Թղթ.» հաղորդում են Բերլինից, որ Կ. Պօլսի գերմանական դեսպանը Բ. Դրան հասկացրել է, թէ նրա հրաժարուելը Ռուսիայի պահանջները կատարելուց, համահաւասար կլիներ Բերլինի դաշնագիրը կատարելուց հրաժարուելուն և այդպիսով էլ առիթ կտար Ռուսիային նոյնպէս Բերլինի դաշնագրից ազատ մնալու, և, առանց Եւրոպային խաղաղութիւնն խանգարելու, Ռուսիան կկարողանար ստիպողական միջոցներ գործ դնել Բ. Դրան վերայ Փոքր-Ասիայում։ Կարելի է, որ Բ. Դուռը վերջին վայրկեանում կը վճռէ գործել համաձայն իւր և եւրոպական խաղաղութեան շահերին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Պետական խորհրդին առաջարկուած են.—մասնագիտական բարձր ուսումնարանական հաստատութիւնների դասատուներին պէնսիա տանելու առաջարկ, ինչպէս տանում են համալսարանների պրօֆէսսօրները, և զէմստվալին կառավարիչների մասին նախագիծ 36 նահանգների վերաբերմամբ և զէմստվալին ժողովների անդամների ընտրութեան եղանակի մասին։

Ռուսական կառավարութիւնը նշանաւոր օգնութիւն արեց ռուսական արտաքին առևտրի կենտրոնին Լօնդօնում։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 Փետրվարի.— Հրատարակուած է ռուսական ժողովուրդի մկրտութեան իննհարիւրամեակը տօնելու մասին ս. սինոդի որոշումը.—յուլիսի 14-ին բոլոր եկեղեցիներում հսկումն կատարել, իսկ տօնի օրը կատարել պատարագ՝ համապատասխան քարոզով, մաղթանքով և թափօր դուրս գալով դէպի գետը կամ ամբողջ օրը զանգահարել։ Թեմական առաջնորդներին թոյլատրվում է ժողովների մասին կարգադրութիւններ անելու։ Կիեվում տօնախմբութիւնը կկատարուի Կիեվի միտրապօլտի ծրագրով։ Սինոդը նոյնպէս կարգադրել է, որ ս. Վլադիմիր իշխանի անունն յիշատակուի Կիրիլի և Մեթոդիայի անուններից յետոյ և նրա տօնը հաշուել միջին տեսակի տօների օրը։ Հրատարակուած է նոյնպէս կիեվում տօնելու կարգը։

Ներքին գործերի մինիստրը որոշել է դադարեցնել «Одесскій Вѣстникъ» թերթի հրատարակութիւնը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 Փետրվարի. — Երեկ վախճանուեցաւ օբեր-շտայլմայստր, պայծառափայլ իշխան Գօլիցինը։

«С. Пет. Вѣд.»-ն լսել է, որ մետալական փողերով գործեր վարելու մասին կազմուած յանձնաժողովին պիտի հրաւիրուին բոլոր, առանց բացառութեան, առևտրական դասերից ներկայացուցիչներ։

ԲԵՐԼԻՆ.—«Hannover. Courries»-ը Սօֆիայից ստացել է հաւաստի տեղեկութիւն, որ Ստամբուլովը խօսակցելով Սօֆիայի քաղաքապետի հետ, ասել է, որ եթէ պրինց Կօբուրգի հեռանալը կարող է գոհացնել Ռուսիային, այն ժամանակ ինքը կը կարողանայ մի քանի օրում անել։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱՆ

19 Փետրվարի։

Լօնդօն 123 ր., 122 ր., 20 ր.
Համբուրգ 60,60 ր., 60,30 ր.
Պարիզ 48,50, ր., 48,40 ր.,
Գօլուբմալերկաւ . 9 ր. 70 կ. գն.
Մաքս. կուպօն 195½ ր. — կ. սակ.
Ասիաթ . . . . . 1 ր. 40 կ. սակ.
Բօրսային գնս. 6¼ և 7¼%.
Պետակ. բանկի 5%
1-ին շրջանի. . 99¾ ր. — կ. սակ.
2-րդ . . . . . 97¾ ր. — կ. սակ.
3-րդ . . . . . 98 ր. — կ. սակ.
4-րդ . . . . . 98 ր. — կ. սակ.
5-րդ . . . . . 97¾ ր. — կ. սակ.
6-րդ . . . . . —
Վերջին 4% վոխառութիւնը . . . — ր. — կ. սակ.
100 և 1000 արևելեան փոխառութեան 5% տոմսեր,
1-ին շրջանի . 98¼ ր. — կ. սակ.
2-րդ . . . . . 97¼ ր. — կ. սակ.
3-րդ . . . . . 97¼ ր. — կ. սակ.
Առաջին 5% ներքին վոխառութեան 5½% տանող գումարի տոմսեր . . . 257½ ր. — կ. սակ.
2-րդ . . . . . 248¾ ր. — կ. սակ.
5½% ըչնաեր . — ր. — կ. ծախ.
Ոսկէ ըչնա . . . — ր. — կ. սակ.
Թիֆ. քաղ. վարկի ընկեր. օբլեգ. . . . —
Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը ամբանում է։

Խմբագրը-հրատարակիչ

ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ԱՐԱՔՍԻ» ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ԵՐԿՈՒ պատկերազարդ գրքի

գինն է . . . . . 3 ր.
իսկ իւրաքանչիւրինը. . 2 ր. 50 կ.

Տեղիս տպարանի հայերէն տառերը բաւնուած լինելով՝ երկրորդ գիրքը հրատարակել կը կարողանանք ձոյն ապրիլին։

Դիմել հետևեալ հասցէով. Петербургъ, Симеону Гуламирянцу.

Графскій переулокъ 7. 22.

3—3

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

ԱՆՎՏԱՆԳ

ՇՎԵԴԱԿԱՆ

ԼՈՒՑԿԻՆԵՐ

(ШВЕДСКІЯ СПИЧКИ)

Կատարելագործուած, սպիտակ բոցով, ամենաէժան գներով։ Մեծ քանակութեամբ առնողներին մեծ զիջումն է լինում։

ԳՕՐԾԱՐԱՆ Գ. Ի. ՏԵՐ ԱՍՏՈՒՐՈՎ ԵԻ ԸՆԿ.

ԹԻՖԼԻՍ. Վերայում.

50—27

Այն պարոնները, որոնց մօտ գտնվում է իմ «Ա.րևելեան ե. գանակները» երաժշտական գրքոյկներից, ամենախոնարհաբար խնդրում եմ, որ բարեհաճեն շտապեն վճառելու այդ գրքոյկներն և գոյացած գումարը ուղարկելու մեր ամենօրեայ «Նոր-Դար» թերթի խմբագրութեան, որի տնօրինութեան յանձնվում են գրքերի վճառումից գոյացած գումարը մեր Զէյթունցի հայ եղբայրների օգտին գործածելու համար։ Փողերը պէտք է ուղարկել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ, Редакція „Нор-Даръ“

Ալէքսանդր Բաղդասարեան

5—5

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

երթևեկութիւն «Թիֆլիս» կայարանում

Գնում է

Բաթում, պօստային. 8 ժ. 49 վ. առ.
Բագու, ,, 10 ժ. 46 վ. եր.
Սուրամ, ապ. մար. գն. 3 ժ. 21 վ. ց.
Ազստաֆա, խառն գն. 8 ժ. 20 վ. առ.

Գալիս է

Բաթումից, պօստ. 10 ժ. 15 վ. եր.
Բագուից, ,, 8 ժ. 6 վ. առ.
Սուրամից, ապ. մարդ. 8 ժ. 24 վ. առ.
Ազստաֆայից, խ. գն. 8 ժ. 18 վ. եր.

Լոյս կը տեսնի 1888-ին առանձին գրքով

Գ. ՉՈՒԲԱՐԻ

ԲԱՐԵԳՈՐԾՆԵՐ

ՄԱՀՏԵՍԻ ՍԱՐԳԻՍ

ՄԻ ՎԱՐԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՓԵՐՈՒԱԾ ԿԵԱՆՔ

երկերը միասին։ Բաժանորդագինը 1 ր-էյ է ընդամենը։ Բաժանորդագրուել կարելի է միմիայն «Նոր-Դար»-ի խմբագրատանը։ Օտար քաղաքներից դիմում են «Նոր-Դար»-ի խմբագրութեանը այսպէս. Тифлисъ, въ редакцію ежедневной армянской газеты «Нор-Даръ».

(խմ.) X—23

ԾԵՐԵՆՑԻ (ԳՕԿՏՕՐ ՇԻՄՄԱՆԵԱՆԻ)

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊԵՐԸ՝

1. Թորոս Լևոնի . . . . . 1 բուբլի
2. Երկունք—իններորդ դարու . . . . . 1 »
3. Թէոդորոս Ռշտունի . . . . . 1 »

Վաճառվում են դրանց հրատարակող «ՋԱՔԱՐԻԱ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ»։

6—1

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԻԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Ուղիղ և կանոնաւոր երթևեկութիւն Մարսէլլի և Բաթումի մէջ։

Հինգշաբթի, մարտի 3-ին, «ՄԻՆԳՐԷԼԻԱ» (Mingrelie) շոգենաւը, նաւապետ «ՃԻԲՈՒԻԷՆ» (Giboin) դուրս կը գալ Բաթումից դէպի Տրապիզօն, Օրդու, Սամսօն, Կ. Պօլիս և Մարսէլլ։

Տեղեկութիւնների համար դիմել ընկերութեան գործակալութեան Բաթումում՝ պ. ԴԱՐՍՆԻՕՆԻՆ, Թիֆլիսում՝ պ. ՐԻՆՕԻՆ, նախկին գալերէյա Ազբրունիների № 103. 4—2

ՇԱՏ ՁԱՓԱԻՈՐ ՎԱՐՁԱՏՈՒԹԵԱՄԲ

Հայոց և ռուսաց լեզուներով, սովորեցնում եմ

ԿՐԿՆԱՏՈՒՄԱՐ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

ամբնահեշտ եղանակով

(Տարրական թուաբանութիւն իմացողներին սովորեցնում եմ ձրի՝ մօտաւոր ընդհատումով)։

Ընդունում են նոյնպէս պատուէրներ շքեղ-նոտաւորած հաշիւներ պարզելու համար։ Օտարաքաղաքացի ուսանողները կարող են, ըստ ցանկութեան, և գիշերօթիկ լինել ինձ մօ՝ մինչև ուսման ընթացքի աւարտումը։

Մանրամասնութիւնների համար տեղեկութիւն ստանալ ցանկացողը կարող է դիմել ինձ նամակով հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ, М. Гуліеву, меблированные номера нов. дома Сараджева на Дворцовой ул.

20—20

ԿՕՆԴԻՏԵՐԻԱ ԵՒ ՀԱՅԱԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԻՒԶԲԱՇԵԱՆԻ

Երևանեան հրապարակի վերայ

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Պատրաստի ունի ամեն օր նոր և թարմ ԿՕՆՖԵԿՏՆԵՐ և՛ մէջերից և՛ ինչ ծօդնի ու պօմադից հոլուած թխուածներից ԿԱՐԿԱՆԴԱԿ, ՇԱՔԱՐԱՀԱՑ, ՅՈՒԿԱՆ, ՏՕՐՏ և ՔԱՂՅՐԱԻԻՆԻՔ ամէն թխուածք։

Նոյնպէս բազմատեսակ և բազմաձև ՀԱՑԵՐ ԵՒ ՊԱՔՍԻՄԱԹ.

Մեծ քանակութեամբ

ՐՕՆՏՕՆԵՕՐ ԱՐԿՂԻԿՆԵՐ

ՓԱՌԱՇԷՆ ԵՒ ՁԱՐԴԱՐՈՒՆ

Ընդունում է պատուէրներ թէ Թիֆլիսում և թէ գիւղերում ամենաչափաւոր գներով և կատարում է նրանց ԱՐԱՔ ԵՒ ՁԵՂՈՒՐ ԹԵՄԲ։

Այն օտարաքաղաքացիների համար, որոնք մեծ քանակութեամբ են պատուիրում, լինում է զեղչ։

Հասցէն՝ Тифлисъ, кондитерская И. Юзбашева.

50—18

ԳՕԿՏՕՐ ԼԷՆԳԻԼԻ ԿԵԶՈՒ ԲԱԼԱՍԱՆ

Մէկ պրուաչկի գինն է 1 ր. 65 կոպէկ։

ԳՕԿՏՕՐ ԼԷՆԳԻԼԻ ՕՊՊՕ ՊՕՄԱԴ ո և է կօլդ-կրէմից լաւ է մի ամանը 1 բուբլի.

ԳՕԿՏՕՐ ԼԷՆԳԻԼԻ ԲՕՆԶԵԱՆ ՕՃԱՌ

½ կտորը 50 կ., ½ կտորը 35 կ.

Ուղարկելու ծախսը առանձին է հաշվում։ Վաճառվում է Ռուսիայի բոլոր դեղավաճառանոցներում և դեղատներում։ Գլխաւոր պահեստը բոլոր Ռուսիայի համար է վ. ԱՈՒՐԻԻԻ մօտ, Պետերբուրգում, Սարէմեաննայա, 4.

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ.—Դեղատնային ապրանքների վաճառման Կովկասեան ընկերութեան, և Գրիվնակի մօտ։ 46—12

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 22-го Февраля 1888 г. Տպարան Լ. Գ. Կրամարէնկոյի Типографія Л. Г. Крамаренко, Гол. пр., д. Читахова.